

Labklājības ministrijas Dzimumu līdztiesības komitejas sanāksme
Skolas ielā 28, 2.korp. 3.stāva zālē

PROTOKOLS Nr. 17

Rīgā,

2014.gada 24.septembris, plkst. 14:00

Sēdi vada:

Ingus Alliks, Labklājības ministrijas (LM) valsts sekretāra vietnieks, Dzimumu līdztiesības komitejas (Komiteja) vadītājs.

Sēdē piedalās:

Agnese Gaile, LM Sociālās politikas plānošanas un attīstības departamenta vecākā eksperte;
Pēteris Leiškalns, Latvijas Darba devēju konfederācijas (LDDK) Sociālās drošības un veselības aizsardzības eksperts;

Gundega Krastiņa, Satiksmes ministrijas Finanšu un attīstības plānošanas departamenta vecākā referente;

Inga Birzniece, Veselības ministrijas (VM) Sabiedrības veselības departamenta Starpnozaru sadarbības nodaļas vadītāja;

Alise Zālīte, Ārlietu ministrijas Humanitāro jautājumu nodaļas vecākā referente;

Ize Slokenberga, Zemkopības ministrijas Starptautisko lietu un stratēģijas analīzes departamenta Stratēģijas analīzes nodaļas vadītāja vietiece;

Laila Balga, biedrības „Sieviešu tiesību institūts” pārstāve;

Inta Poudžiunas, nodibinājuma „Talsu novada krīžu centrs” psiholoģe;

Ilze Muceniece, Aizsardzības ministrijas (AiM) Personāla attīstības departamenta Personāla nodaļas vadītāja, Ilonas Dreģes, AiM valsts sekretāra vietnieces administratīvajos un juridiskajos jautājumos vietā.

Annele Tetere, biedrības „Resursu centrs sievietēm „Marta”” (RCS Marta) politikas koordinatore;

Daina Mežecka, Ziemeļu Ministru padomes biroja Latvijā padomniece sociālajos jautājumos;

Līvija Marcinkēviča, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības (LBAS) priekšsēdētāja vietiece;

Ginta Prūse, Iekšlietu ministrijas Nozares politikas departamenta Politikas izstrādes nodaļas vecākā referente.

Pieaicinātie eksperti:

Līga Vecā, Sociālās integrācijas fonda (SIF) realizētā un Eiropas Komisijas programmas „PROGRESS” finansētā projekta „Dzimumu līdztiesība ekonomisko lēmumu pieņemšanā – instruments ekonomiskās konkurētspējas un vienlīdzības veicināšanai” vadītāja;

Anete Vītola, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras (LIAA) Investīciju projektu departamenta Projektu attīstības nodaļas projektu vadītāja

Ineta Pikše, LM Sociālo pakalpojumu departamenta vecākā eksperte;

Sēdē nepiedalās:

Iluta Lāce, RCS Marta vadītāja;

Silvija Šimfa, Latvijas Pašvaldību savienības padomniece sociālajos un veselības jautājumos;

Šarlote Bērziņa, Tiesībsarga biroja Tiesiskās vienlīdzības nodaļas vadītāja;

Inete Ielīte, biedrības „Latvijas Bērnu forums” pārstāve;

Maiga Dzērvīte, Jauno Pensionāru biedrības pārstāve;

Jevgēnija Butņicka, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas Reģionālās politikas departamenta Reģionālās attīstības plānošanas nodaļas vadītāja;
Natālija Freimane, Latvijas pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās biroja juriste;
Daira Jātniece, biedrības „Latvijas Lauku sieviešu apvienība” biedre;
Edite Kalniņa, Latvijas Dzimumu līdztiesības apvienības valdes priekšsēdētāja;
Evija Papule, Izglītības un zinātnes ministrijas (IZM) Izglītības departamenta direktore, valsts sekretāra vietniece;
Sandris Rāgs, Tieslietu ministrijas (TM) Cilvēktiesību departamenta Vispārējo civiltiesību nodaļas juriskonsults;
Jānis Ušpelis, Ekonomikas ministrijas (EM) Tautsaimniecības strukturpolitikas departamenta vecākais referents;
Solvita Vēvere, Kultūras ministrijas Sabiedrības integrācijas departamenta direktore.

Citi dalībnieki:

Dīana Jakaite, LM Sociālās politikas plānošanas un attīstības departamenta direktore;
Anna Leiškalne, studente.

Sēdi protokolē:

Natālija Pīlpa, Sociālās politikas plānošanas un attīstības departamenta vecākā referente.

Darba kārtība

I.Alliks atklāj Komitejas sēdi un iepazīstina klātesošos ar sēdes darba kārtību:

1. Grozījumi Komitejas sastāvā.
2. SIF informatīvā kampaņa „#Līdzvērtīgas iespējas” (L.Vecā).
3. Lielbritānijas un Vācijas organizētais labās prakses un pieredzes apmaiņas seminārs par sieviešu uzņēmējdarbību 2014.gada 11.-12.septembrī Lielbritānijā (A.Vītola).
4. VM izstrādāto Sabiedrības veselības pamatnostādņu 2014.-2020.gadam projektā plānotie pasākumi, ņemot vērā atšķirīgos sieviešu un vīriešu veselības rādītājus (I.Birzniece).
5. Citi jautājumi:
 - 5.1. Plānā dzimumu līdztiesības īstenošanai 2012.-2014.gadam 2014.gada IV ceturksnī plānotie pasākumi.
 - 5.2. Sociālās rehabilitācijas pakalpojumi no vardarbības cietušām pilngadīgām personām un vardarbības veicējiem (I.Pikše).
 - 5.3. Nacionālais ziņojums par Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) Pekinas deklarāciju un rīcības platformu un Ģenerālās Asamblejas 23.speciālās sesijas rezultātiem (Pekinas deklarācija).
 - 5.4. Eiropas Sieviešu lobija aktualitātes (E.Kalniņa).

Klātesošie pret darba kārtību neiebilst. Ņemot vērā to, ka E.Kalniņa uz sanāksmi nav varējusi ierasties, darba kārtības 5.4.jautājums tiek atcelts. Aicina pāriet pie sanāksmes darba kārtības 1.jautājuma un lūdz A.Gaili informēt par grozījumiem Komitejas sastāvā.

1.Grozījumi Komitejas sastāvā (A.Gaile - LM)

A.Gaile atgādina, ka 2014.gada 28.augustā pieņemti grozījumi Komitejas rīkojumā¹, veicot izmaiņas Komitejas sastāvā. Aicina klātesošos informēt LM gadījumā, ja nepieciešams veikt

¹ Labklājības ministra 2014.gada 28.augusta rīkojums Nr.82 „Par grozījumiem Labklājības ministrijas 2010.gada 10.maija rīkojumā Nr.48 „Par Dzimumu līdztiesības komitejas izveidi”” pieejams šeit: http://www.lm.gov.lv/upload/dzimumu_lidztiesiba/dokumenti_un_tiesibu_akti/komiteja_140828_groz.pdf (aplūkots 24.09.2014.).

izmaiņas attiecībā uz institūciju pārstāvjiem Komitejas sastāva aktualizēšanai. Šobrīd jau saņemti divu institūciju lūgumi nomainīt līdzšinējos Komitejas locekļus ar citiem. Tā kā plānots apkopot vairākas nepieciešamās izmaiņas un tad veikt atkārtotus grozījumus, Komitejas locekļi aicināti informēt LM tiklīdz rodas nepieciešamība aizstāt kādu no esošajiem institūciju pārstāvjiem ar citiem pārstāvjiem, negaidot atsevišķu uzaicinājumu.

Nolemj:

informāciju pieņemt zināšanai.

2. SIF informatīvā kampaņa „#Līdzvērtīgas iespējas”² (L.Vecā)

L.Vecā iepazīstina ar Eiropas Komisijas programmas „PROGRESS” finansētā projekta „Dzimumu līdztiesība ekonomisko lēmumu pieņemšanā – instruments ekonomiskās konkurētspējas un vienlīdzības veicināšanai” ietvaros jau notikušajām un nākotnē plānotajām aktivitātēm. Projekts tiek realizēts sadarbībā ar LM, EM, biedrību „Līdere” un RCS Marta. Projekta ietvaros tiek īstenotas šādas aktivitātes:

1) pētījums par sieviešu un vīriešu situācijas izpēti Latvijas lielajos uzņēmumos. Secināts, ka pētījuma izlasei – lieli uzņēmumi – atbilst 71 uzņēmums; pētījumā piedalījās kopumā 50 uzņēmumi. Uzsver, ka Latvijā lielākoties darbojas mazie un vidējie uzņēmumi, līdz ar to pētījumā var iesaistīt salīdzinoši nelielu respondentu skaitu. Paralēli tiek pētīta arī piecu ārvalstu uzņēmumu prakse. Noslēgumā paredzēts izstrādāt rekomendācijas Latvijas uzņēmumiem par sieviešu un vīriešu skaita līdzsvarošanu uzņēmumu valdēs augstākajā valdības līmenī, taču jau šobrīd apkopotie pētījuma rezultāti norāda, ka rekomendācijas būt jāveido par plašāku jautājumu loku. Paralēli tiek veikta arī studentu aptauja, ar kuras palīdzību plānots noskaidrot studentu viedokli par dzimumu līdzsvaru uzņēmumos. Aptaujas rezultāti tiks prezentēti 2014.gada 16.oktobrī.

2) LDDK un LBAS izveidotajā Ilgtspējas attīstības indeksā³ iekļauts jautājums par uzņēmuma pašnovērtējumu attiecībā uz dzimumu līdztiesības ievērošanu savā praksē. No 42 uzņēmumiem uz šo jautājumu atbildi snieguši nedaudz vairāk nekā puse – 23 uzņēmumi. Uzņēmumu sniegtās atbildes liecina par dažādo jēdziena „dzimumu līdztiesība” izpratni. Secināts, ka jāstrādā pie sabiedrības un īpaši darba devēju informēšanas par dzimumu līdztiesības jēdziena saturu un būtību.

3) Sociālās kampaņas „#Līdzvērtīgas iespējas” ietvaros sabiedriskā transporta pieturvietās Rīgā un Rīgas reģionā izvietotas vides reklāmas, kas ar spilgtiem plakātiem pievērš garāmgājēju uzmanību jautājuma aktualītei – visos plakātos akcentēta profesionalitāte kā galvenais kritērijs darbinieka izvēlei. Reklāmas izvietotas arī uz sabiedriskajiem transportlīdzekļiem, kā arī izglītības iestādēs un citur. Ņemot vērā veiksmīgo vizuālo risinājumu, piesaistītā reklāmas aģentūra izteikusi vēlmi oktobra beigās atkārtoti izvietot plakātus savos stendos bez papildus samaksas. Kampaņas ietvaros dažādos žurnālos, laikrakstos, televīzijās, kā arī interneta medijos tiek ievietotas tematiskas publikācijas, kurās akcentēts dzimumu līdztiesības jautājums un profesionalitāte kā galvenais darbinieku atlases kritērijs. Publikāciju saturu veido projekta realizētāji sadarbībā ar attiecīgā medija žurnālistiem.

4) Fotoportretu sērija ar uzņēmīgām sievietēm, kuras darbojas uzņēmējdarbībā vai citās nozarēs. Fotografijas tiks izstādītas Tirdzniecības centrā „Galerija „Centrs””; atklāšanas pasākums notiks 2014.gada 17.oktobrī. Fotografijas paredzēts iekļaut arī personificētos

² L.Vecās prezentācija par Sociālās integrācijas fonda informatīvo kampaņu „#Līdzvērtīgas iespējas” un citām Eiropas Komisijas programmas „PROGRESS” finansētā projekta „Dzimumu līdztiesība ekonomisko lēmumu pieņemšanā – instruments ekonomiskās konkurētspējas un vienlīdzības veicināšanai” aktivitātēm pieejama šeit: http://www.lm.gov.lv/upload/dzimumu_lidztiesiba/dokumentu_un_tiesibu_akti/komiteja_140924_sif.pdf (aplūkots 06.10.2014.).

³ Vairāk informācijas šeit: <http://www.ilgtspejasindekss.lv/> (aplūkots 27.09.2014.).

plānotajos 2015.gadam.

5) Animācijas īsfilma par dzimumu līdztiesības jautājumiem, kuru paredzēts demonstrēt RīgaTV24 un RE:TV ēterā un citur.

6) Dažādas aktivitātes studentiem, ar kuru palīdzību pievērs jauniešu uzmanību darba tirgus segregācijai un aicina izvēlēties savu nākotnes profesiju, balstoties uz individuālajām prasmēm un iemaņām, nevis stereotipiem par t.s. vīriešu un sieviešu profesijām.

7) Latvijas Mākslas akadēmijas (LMA) studentu darbu izstāde „Sievietei Būt”, kas tiks atklāta 2014.gada 1.oktobrī plkst. 18.00 LMA telpās, un būs apskatāma līdz 2014.gada 24.oktobrim.

8) Vieslekcija augstskolu pasniedzējiem un studentiem 2014.gada 15.oktobrī plkst. 17:00 augstskolā „Turība”. Vieslekcijas temats – *Gender & Diversity and business performance*.

9) Pieredzes apmaiņa studentiem Bredfordā, Anglijā. Pieredzes apmaiņas ietvaros studentiem būs iespēja uzzināt augstskolas pieredzi dzimumu līdztiesības principu integrēšanā studiju programmās.

10) Projekta noslēgumā plānota starptautiska konference (notiks 2014.gada 24.novembrī viesnīcā „Tallink Hotel”), kuras ietvaros tiks prezentēti pētījuma rezultāti, kā arī rosinātas diskusijas par projekta laikā skartajiem jautājumiem. Konferences mērķis ir iedvesmot vietējos uzņēmumus īstenot aktivitātes, kas vērstas uz līdzvērtīgu iespēju nodrošināšanu kā sievietēm, tā vīriešiem.

Nolemj:

informāciju pieņemt zināšanai.

3. Lielbritānijas un Vācijas organizētais labās prakses un pieredzes apmaiņas seminārs par sieviešu uzņēmējdarbību 2014.gada 11.-12.septembrī Lielbritānijā⁴ (A.Vītola – LIAA)

A.Vītola īsumā iepazīstina ar LIAA darbības mērķi un uzdevumiem. Informē klātesošos par semināra saturu un galvenajām atziņām. Papildus prezentācijā minētajam norāda, ka seminārā galvenokārt akcentēta nepieciešamība palielināt sieviešu uzņēmēju īpatsvaru, kā arī veicināt aktīvāku sieviešu iesaistīšanos uzņēmējdarbībā. Līdz šim LIAA darba kārtībā sievietes kā atsevišķa uzņēmēju grupa nav tikusi izdalīta, līdz ar to arī pasākumus, kuri būtu orientēti tieši uz sievietēm uzņēmējām, LIAA nav organizējusi. Ņemot vērā seminārā gūto pieredzi, plāno nākamajā plānošanas periodā pievērst lielāku uzmanību sieviešu aktīvākai iesaistei uzņēmējdarbībā, kā arī iespēju robežās organizēt atbilstošus atbalsta pasākumus jaunajām uzņēmējām. Informē par Lielbritānijas un Vācijas labās prakses piemēriem. Lielbritānija piedāvā jaunajām un potenciālajām uzņēmējām sievietēm virkni atbalsta pasākumu, piemēram, ir izveidots informatīvais portāls informācijas apmaiņai un konsultācijām. Biežāk sievietes darbojas amatniecībā, ēdināšanas pakalpojumu biznesā, ievērojami retāk sievietes izvēlas veidot karjeru tehniskās nozarēs, piemēram, rūpniecībā, IT jomā u.tml. Secināts, ka īpaši būtiska ir valsts pārvaldes un sociālo partneru sadarbība. Skotijā izstrādāts politikas plānošanas dokuments, kas vērsts uz sieviešu iesaistīšanu uzņēmējdarbībā; ir izveidota *ad hoc* darba grupa, kas strādā ar dokumentā iekļauto pasākumu īstenošanu. Kā būtiskākās problēmas tiek norādītas finansējuma trūkums un iniciatīvu īstenošanas termiņu ierobežojumi – parasti tās ir īslaicīgas un pēc projekta beigām netiek turpinātas. Tāpat uzsver, ka jāveic nopietna datu vākšana un analīze, jo to trūkums liedz ieviest un novērtēt skaitliski pamatotus valsts mēroga pasākumus plašākai auditorijai.

⁴ A.Vītolas prezentācija par Lielbritānijas un Vācijas organizētais labās prakses un pieredzes apmaiņas semināru par sieviešu uzņēmējdarbību 2014.gada 11.-12.septembrī Lielbritānijā pieejama šeit: http://www.lm.gov.lv/upload/dzimumu_lidztiesiba/dokumenti_un_tiesibu_akti/komiteja_140924_liaa.pdf (aplūkota 06.10.2014.).

D.Jakaite informē par Plānā dzimumu līdztiesības īstenošanai 2012.-2014.gadam paredzēto pasākumu izstrādāt rekomendācijas dzimumu segregācijas mazināšanai profesijās, kur tā ir vizizteiktākā. Jautā, vai LIAA būtu interese un iespēja iesaistīties, kā arī lūdz viedokli par sadarbības iespējām ar EM speciālistiem.

A.Vītola šādu iespēju neizslēdz, aicinot uzrunāt EM Uzņēmējdarbības konkurētspējas departamentu. Aicina apsvērt iespēju uzaicināt dalībai Komitejā minētā departamenta pārstāvjus.

I.Alliks piedāvā turpināt sarunu atsevišķi. Iespējams, būtu jāorganizē tikšanās, kurā piedalītos LM, EM un LIAA speciālisti. Uzsver SIF realizētā projekta ietvaros veikto pētījumu kā resursu rekomendāciju izstrādei, lai nodrošinātu objektīvu situācijas analīzi. Papildus atzīmē, ka uzņēmējdarbību nereti neuzsāk arī vīrieši, kuri ir ieguvuši atbilstošu augstāko izglītību.

D.Jakaite atbalsta ierosinājumu organizēt tikšanos ar EM un LIAA.

A.Gaile atzīmē, ka jau ilgstoši pārrunāts jautājums par nepieciešamību ievērot prasību novērtēt horizontālo prioritāšu aspektu struktūrfondu projektos, jo tas būtu būtisks avots tālāku secinājumu veidošanai.

L.Vecā informē, ka SIF realizētā projekta ietvaros uzrunājuši vairākus biznesa inkubatorus ar lūgumu sniegt informāciju par sieviešu uzņēmēju skaitu un darbības jomu, taču šādu informāciju nav izdevies iegūt, jo tā netiekot apkopota, neskatoties uz to, ka tas papildus resursus neprasa.

I.Alliks pārjautā, vai tiešām horizontālo prioritāšu vērtēšanā netiek apskatīts dzimumu līdzsvars.

A.Gaile apstiprina, ka šādu informāciju no LIAA nav izdevies iegūt.

A.Vītola informē, ka tā varētu būt, jo, vērtējot projektus un gatavojot atskaites vislielākā uzmanība tiek pievērsta galvenajiem mērķiem un sasniegtajiem rezultātiem, savukārt horizontālās prioritātes drīzāk tiek saskatīta kā nebūtiska nianse.

I.Alliks atzīmē, ka horizontālā prioritāte ir ne vien dzimumu līdztiesība, bet arī invaliditāte, līdz ar to šis jautājums ir aktuāls dažādās politikās.

L.Marcinkēviča papildina, ka LDDK un Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera, neskatoties uz savas darbības misiju, dzimumu līdztiesības jautājumiem pievērš pārāk mazu uzmanību. Vienīgie, kas akcentē dzimumu līdzsvaru uzņēmējdarbībā ir biedrība „Līdere”.

I.Alliks norāda, ka liela nozīme ir darbam ar sabiedrību un potenciālajiem vai esošajiem uzņēmējiem un citiem darba devējiem, jo, tikai parādot ieguvumus, var panākt sapratni un rezultātus.

L.Vecā atzīmē, ka būtu svarīgi runāt par ieguvumiem arī valsts līmenī – ļoti daudzas sievietes studē uzņēmējdarbību, taču savus uzņēmumus tā arī nedibina. Ja tiktu radīti labvēlīgāki apstākļi un vide savas uzņēmējdarbības uzsākšanai, nākotnes skatījumā tas dotu ieguldījumu arī iekšzemes kopproduktam.

L.Marcinkēviča atzīmē, ka jautājumu nevar skatīt atrauti no izglītības pieejamības un kvalitātes.

I.Alliks aicina slēgt jautājumu, jo Komitejas spēkos nav šobrīd situāciju mainīt. Svarīgi identificēt šķēršļus un iespējamus risinājumus to pārvarēšanai. Atzīmē, ka Komitejā ir apstiprinātas rekomendācijas dzimumu līdztiesības veicināšanai izglītības jomā.⁵

Nolemj:

organizēt LM un EM Uzņēmējdarbības konkurētspējas departamenta speciālistu tikšanos, lai pārrunātu iespējamo sadarbību rekomendāciju dzimumu segregācijas mazināšanai

⁵ Dzimumu līdztiesības komitejas izveidotās darba grupas rekomendācijas sieviešu un vīriešu skaita līdzsvarošanai un dzimumu līdztiesības aspektu integrēšanai Latvijas pirmsskolas, vispārējās, profesionālās un augstākās izglītības līmeņos, izglītības procesā un saturā līdz 2020.gadam. Pieejamas šeit: http://www.lm.gov.lv/upload/dzimumu_lidztiesiba/dokumenti_un_tiesibu_akti/rekomend_090713.pdf (aplūkotas 04.10.2014.).

profesionālajā vidē izstrādāšanā.

4. VM izstrādāto Sabiedrības veselības pamatnostādņu 2014.-2020.gadam projektā plānotie pasākumi, ņemot vērā atšķirīgos sieviešu un vīriešu veselības rādītājus⁶ (I.Birzniece – VM)

I.Birzniece iepazīstina ar Sabiedrības veselības pamatnostādņu 2014.-2020.gadam projekta mērķi un saturu⁷. Šobrīd notiekot aktīvs saskaņošanas process. Uzsver, ka liela nozīme nākamajā plānošanas periodā tiks pievērsta veselīga dzīvesveida popularizēšanai un veselības veicināšanas aktivitātēm.

I.Alliks norāda, ka pamatnostādņu projektā un arī prezentācijā aktualizēts jautājums par iedzīvotāju veselīgi nodzīvoto gadu skaita palielinājumu, vienlaikus izskan paziņojumi, ka veselības aprūpes sistēma iedzīvotājiem nav pieejama. Jautā, kā tas iespējams. Papildus jautā, vai tad, ja turpmākajos gados tik daudz līdzekļu plānots izlietot veselības veicināšanas aktivitātēm, nevajadzētu arī samazināties veselības aprūpes pakalpojumu saņēmēju skaitam, līdz ar to arī finansējumam veselības aprūpes pakalpojumu nodrošināšanai nevajadzētu būt tik lielam.

I.Birzniece skaidro, ka nākamajā plānošanas periodā paredzēts piesaistīt līdzekļus no Eiropas Savienības (ES) struktūrfondiem 271 milj. EUR apmērā, no kuriem 55 milj. EUR tiks novirzīti veselības veicināšanai, pārējie – veselības aprūpes pakalpojumu kvalitātes un pieejamības nodrošināšanai, cilvēkresursu attīstībai un infrastruktūrai. Līdz ar to nekorekts ir apgalvojums, ka pieprasītie finanšu līdzekļi tiks novirzīti tikai veselības veicināšanai. Pamatnostādņu projekts uzsver veselības veicināšanu tādēļ, ka līdz šim, iestājoties ekonomiskajai krīzei, veselības veicināšanai valsts budžetā līdzekļi netika paredzēti vispār vai tika piešķirti nelielā apjomā, līdz ar to pieprasītie 55 milj.EUR nozares speciālistu skatījumā ir ievērojams ieguldījums.

I.Alliks jautā, vai ir nepieciešams piesaistīt tāda apmēra finansējumu veselības aprūpei, ja 55 milj. EUR tiek novirzīti veselības veicināšanai – ja finansējuma apgūšana tiks izlietota racionāli, vajadzība pēc veselības aprūpes pakalpojumiem proporcionāli mazināsies.

I.Birzniece informē, ka veselības aprūpei ir nepieciešams liels ieguldījums, jo, apzinoties esošo situāciju un iedzīvotāju vajadzības, pieprasījums pēc veselības aprūpes pakalpojumiem tik un tā būs. Uz to norādījuši arī eksperti, kuri veikuši esošo Sabiedrības veselības pamatnostādņu 2011.-2017.gadam izvērtējumu.

I.Alliks pamato savas bažas ar to, ka VM norādījusi, ka papildus nepieciešamais finansējums varētu tikt pārvirzīts no LM budžeta.

I.Birzniece atzīmē, ka veselības veicināšana ir ilgtermiņa aktivitāte, līdz ar to arī rezultāti būs redzami tikai vēlākā laika periodā.

I.Alliks norāda, ka pamatnostādņu projektā nav skaidri redzams sagaidāmais rezultāts un iespējas un riski tā sasniegšanai, neskatoties uz to, ka pieprasītais finansējums ir salīdzinoši liels.

I.Birzniece skaidro, ka sasniedzamais rezultāts ir atspoguļots katra pamatnostādņu projektā iekļautā pasākuma rezultatīvajos rādītājos, tai skaitā attiecībā uz veselības veicināšanas aktivitātēm.

I.Alliks jautā, vai tiks novērtēts arī veselības stāvokļa uzlabojums un veselīgi nodzīvoto gadu skaits atsevišķi vīriešiem un sievietēm. Atkārtoti pauž bažas par statistikas un reālās situācijas

⁶ I.Birznieces prezentācija par LM izstrādāto Sabiedrības veselības pamatnostādņu 2014.-2020.gadam projektā plānotajiem pasākumiem, ņemot vērā atšķirīgos sieviešu un vīriešu veselības rādītājus, pieejama šeit: http://www.lm.gov.lv/upload/dzimumu_lidztiesiba/dokumenti_un_tiesibu_akti/komiteja_140924_vm.pdf (aplūkots 06.10.2014.).

⁷ Pamatnostādņu projekts „Sabiedrības veselības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam”. Pieejams šeit: <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40330161> (aplūkots 03.10.2014.).

atšķirībām, norādot, ka veselīgi nodzīvoto gadu skaits neatspoguļojas veselības aprūpes pakalpojumu pieejamības rādītājos.

I.Birzniece informē, ka veselīgi nodzīvoto gadu skaita palielinājums ir oficiāli statistikas dati un

atzīmē, ka publiskajā telpā daudzi jautājumi tiek saasināti, taču Centrālās statistikas pārvaldes, Slimību profilakses un kontroles centra un Nacionālā veselības dienesta apkopotie dati tomēr liecina pretējo, un tik dramatiska situācija veselības aprūpē nemaz nav. Uzlabojumi ir nepieciešami, un tā tas būs vienmēr, taču tik slikti, ka nevienam nav pieejama veselības aprūpe, arī nav. Izņēmums varētu būt lauku reģioni, taču arī ne visos gadījumos.

A.Gaile papildina, ka Latvija ir viena no tām Eiropas Savienības valstīm, kurās sievietēm nav pietiekama pieejamība veselības aprūpes pakalpojumiem (*unmet needs*).

I.Alliks norāda, ka lielāka uzmanība būtu jāvelta vīriešu veselības uzlabošanai, jo arī dati rāda, ka sievietes ar savu veselības stāvokli ir apmierinātākas un arī veselīgi nodzīvoto gadu skaits sievietēm ir lielāks nekā vīriešiem.

I.Birzniece norāda, ka jebkuru datu analīzē būtiska nozīme ir metodikai un kritērijiem, kas noved pie secinājuma, ka, piemēram, veselības aprūpes pakalpojumi sievietēm nav pietiekami pieejami.

I.Alliks informē, ka veselības aprūpes pieejamība vienmēr ir bijusi un būs būtiska.

I.Birzniece informē, ka pamatnostādņu projektā ir paredzēti arī pasākumi primārās veselības aprūpes stiprināšanai, to skaitā ģimenes ārstu un dažādu speciālistu piesaistei reģionos. Plānots tuvākajos gados izstrādāt t.s. tīkla vadlīnijas, ar kuru palīdzību varētu iezīmēt pacientu plūsmu, nodrošinot gan veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību, gan to kvalitāti.

I.Alliks ierosina iekļaut I.Birznieces un pārējo runātāju prezentācijas protokolā un ievietot LM mājaslapā. Klātesošie neieibilst.

Nolemj:

informāciju pieņemt zināšanai; prezentācijas pievienot sanāksmes protokolam un ievietot LM mājaslapā.

5. Citi jautājumi (A.Gaile, I.Pikše – LM)

A.Gaile atgādina, ka pirms gada tika izveidota darba grupa Plānā Dzimumu līdztiesības īstenošanai 2012.-2014.gadam paredzētā 3.3.pasākuma „Izstrādāt rekomendācijas mazāk pārstāvētā dzimuma iesaistīšanā uzņēmējdarbībā, saskaņā ar izvērtējumā identificētiem šķēršļiem” īstenošanai. Lūdz Komitejai atbalstīt ieceri pagarināt darba grupas uzdevuma izpildes mandātu līdz 2015.gada III ceturksnim. Pagarinājums nepieciešams, jo rekomendāciju izstrādē būtisks resurss ir SIF realizētā projekta ietvaros veiktā pētījuma rezultāti, taču tie tiks publiskoti tikai gada beigās. Ierosinājums tiek atbalstīts.

I.Alliks uzsver nepieciešamību izmantot pētījuma rezultātus, lai izstrādātu rekomendācijas, kas atbilst reālajai situācijai.

A.Gaile informē, ka š.g. jūlijā ANO Eiropas Ekonomiskajā komisijā (UNECE) tika iesniegts nacionālais ziņojums par Pekinas deklarācijas īstenošanas rezultātiem pēdējos piecos gados. Izsaka pateicību visiem, kuri iesaistījās ziņojuma tapšanā. Ziņojums publiski pieejams LM⁸ un ANO Dzimumu līdztiesības un sieviešu iespēju veicināšanas padomes mājaslapā⁹.

I.Alliks aicina pāriet uz sanāksmes darba kārtības pēdējo autājumu un lūdz I.Pikši informēt

⁸ National Report on the implementation of the Beijing Declaration and Platform of Action and the results of the 23rd Special Session of the General Assembly. Pieejams šeit: http://www.lm.gov.lv/upload/en/beijing_report_latvia_final_2014_july.pdf (aplūkots 03.10.2014.).

⁹ National Report on the implementation of the Beijing Declaration and Platform of Action and the results of the 23rd Special Session of the General Assambley. Pieejams šeit: [Apvienoto Nāciju Organizācijas Dzimumu līdztiesības un sieviešu iespēju veicināšanas padomes mājaslapā](http://www.lm.gov.lv/upload/en/beijing_report_latvia_final_2014_july.pdf) (aplūkots 03.10.2014.).

par gaidāmajiem sociālās rehabilitācijas pakalpojumiem no vardarbības cietušām pilngadīgām personām un vardarbības veicējiem.

I.Pikše informē, ka šobrīd saskaņošanas procesā ir Ministru kabineta noteikumu projekts „Kārtība, kādā sniedz sociālās rehabilitācijas pakalpojumus no vardarbības cietušām pilngadīgām personām un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus vardarbību veikušām personām”¹⁰. Atbilstoši Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumam šādi pakalpojumi valstij jānodrošina no 2015.gada 1.janvāra. Pakalpojumu nodrošināšana par valsts budžeta līdzekļiem sākotnēji bija ielānota jau 2009.gadā, taču finanšu resursu trūkuma dēļ vairākas reizes atlikta. Pakalpojumu dizains tika izstrādāts jau 2009.gadā, kad tas bija iecerēts kā pasākums vardarbības ģimenē mazināšanai, t.i., sniedzot pakalpojumu gan bērnam jau esošā sociālās rehabilitācijas pakalpojuma no vardarbības cietušiem bērniem, gan varmākam jaunā pakalpojuma ietvaros. Kopš 2009.gada pakalpojumu dizainu papildinājuši arī citi apstākļi, piemēram, pakalpojumu ieviešana izriet arī no TM izstrādātās Preventīvo piespiedu līdzekļu koncepcijas un Direktīvas 2012/29/ES, ar ko nosaka noziegumos cietušo tiesību, atbalsta un aizsardzības minimālos standartus. Minētā direktīva nosaka dalībvalstu pienākumu sniegt atbalsta pakalpojumus vardarbībā cietušām personām. Direktīvas ieviešanas darba grupā secināts, ka vairāki direktīvā noteiktie pasākumi jau tiek īstenoti dažādās struktūrās, līdz ar to nav nepieciešamība izveidot atsevišķu institūciju jeb cietušo atbalsta dienestu. Tā vietā esošo atbalsta pakalpojumu saturs varētu tikt papildināts ar krīzes tālruni vardarbībā cietušajām personām un sociālās rehabilitācijas pakalpojumiem. Šobrīd izstrādes stadijā ir arī Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekts, kas paredz sociāli rehabilitējošus pasākumus kā vienu no iespējamiem preventīvajiem piespiedu līdzekļiem, kuru varēs noteikt vardarbību veikušai personai. Paredzams, ka pakalpojums pilngadīgām no vardarbības cietušām personām tiks sniegts ar izmitināšanu (30 dienu ilgs sociālās rehabilitācijas kurss ar iespēju pagarināt uz vēl 30 dienām) vai dzīvesvietā (10 sociālā darbinieka, psihologa vai jurista konsultācijas ar iespēju saņemt papildus 10 konsultācijas). Uzsver, ka abi pakalpojumi tiek veidoti uz brīvprātības principa, tāpēc konkrētu pakalpojuma saņēmēju skaitu nav iespējams prognozēt. Plānots, ka pakalpojumu varēs saņemt aptuveni 600 personas gadā, no kurām 200 tiks nodrošināta izmitināšana sociālās rehabilitācijas institūcijā (krīzes centrā) un 400 pakalpojums tiks nodrošināts dzīvesvietā. Pakalpojums vardarbības veicējiem būs pieejams individuālu vai grupu konsultāciju veidā, t.i., līdz desmit individuālajām konsultācijām vai 16 grupu nodarbībām. Galvenais akcents tiek likts uz to, lai pakalpojums būtu pieejams pēc iespējas tuvāk klienta dzīvesvietai. Informē, ka abu pakalpojumu organizēšanas modelis līdzinās šobrīd sniegtajam sociālās rehabilitācijas pakalpojumam no prettiesiskām darbībām cietušiem bērniem.

I.Alliks jautā, vai persona, kura uzskatīs, ka ir cietusi no vardarbības, 2015.gada 1.janvārī varēs vērsties pašvaldības sociālajā dienestā un saņemt pakalpojumu.

I.Pikše papildina, ka varēs vērsties arī krīzes centrā. Pakalpojuma saņemšanai būs nepieciešams speciālista atzinums, uz kura pamata pašvaldības sociālais dienests pieņems lēmumu par pakalpojuma piešķiršanu. Finansējums tiks novirzīts caur pašvaldību sociālajiem dienestiem.

I.Poudžiunas jautā, vai pakalpojuma modelis līdzinās pakalpojumam no vardarbības cietušiem bērniem.

I.Pikše apstiprina. Ja tiks piešķirts pieprasītais finansējums pakalpojumu nodrošināšanai un pakalpojums tik tiešām no nākamā gada būs pieejams, pēc ilgāka laika varēs vērtēt, vai nepieciešama cita veida pieeja un vai ir nepieciešami kādi uzlabojumi pakalpojuma organizēšanas kārtībā un saturā.

I.Poudžiunas jautā, kurš izvērtēs, kādā veidā sadalīt pieejamās desmit un papildus desmit

¹⁰ Noteikumu projekts „Kārtība, kādā sniedz sociālās rehabilitācijas pakalpojumus no vardarbības cietušām pilngadīgām personām un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus vardarbību veikušām personām”. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40327587> (aplūkots 03.10.2014.).

konsultācijas – cik no tām sniegs sociālais darbinieks, cik psihologs un cik jurists. Jautā, kurš būs gadījuma vadītājs.

I.Pikše skaidro, ka šis ir jautājums, par kuru vēl tiek diskutēts, jo sākotnēji bijis iecerēts, ka gadījumos, kad pakalpojums tiek sniegts klienta dzīvesvietā un to piešķir dzīvesvietas sociālais dienests, gadījuma vadīšana ir sociālā dienesta kompetencē.

I.Poudžiunas norāda, ka tā tam arī vajadzētu notikt, jo sociālā dienesta rīcībā ir vispilnīgākā informācija.

I.Alliks norāda, ka tā tam vajadzētu būt, bet ne vienmēr tā tas arī ir.

I.Pikše papildina, informējot, ka pakalpojumu persona var pieprasīt jebkuras pašvaldības sociālajā dienestā, tam nav obligāti jābūt dzīvesvietas sociālajam dienestam, savukārt pakalpojumu personas saņem vietā, kur tas ir pieprasīts.

I.Poudžiunas atbalsta ieceri. Uzsver sociālo dienestu lomu pakalpojuma piešķiršanas procesā. Papildus ierosina apdomāt pašvaldību policiju iesaisti, kas varētu palīdzēt nokļūt krīzes centrā arī ārpus ierastā darba laika.

A.Gaile jautā, kādas ir klienta iespējas saņemt pakalpojumu, ja konflikts noticis nedēļas nogalē, kad visas institūcijas ir slēgtas. Vai nevarētu būt tā, ka, vērstoties citā pašvaldībā, persona varētu saņemt atteikumu, jo speciālistu rīcībā nav nekādas informācijas par personu vai viņa ģimenes situāciju.

I.Pikše skaidro, ka praktiski tas varētu izskatīties tā, ka klients dodas uz krīzes centru, kur speciālisti sagatavo atzinumu un noformē visus nepieciešamos dokumentus tā, lai no pirmdienas sociālā dienesta speciālisti jau varētu pieņemt lēmumu par pakalpojuma piešķiršanu.

I.Alliks jautā, vai persona droši var uzreiz vērsties krīzes centrā, nebaidoties no tā, ka netiks uzņemta, jo speciālistu rīcībā nebūs nekādas informācijas vai dokumentu, kas pamatotu personas uzņemšanu un pakalpojuma sniegšanu.

I.Pikše norāda, ka šādai situācijai nevajadzētu rasties.

I.Poudžiunas papildina, ka realitātē tieši tā arī notiek krīzes centru darbs.

I.Alliks norāda, ka jautājums ir par finansējumu – vai nesanāks tā, ka krīzes centrs sāks sniegt pakalpojumu, taču vēlāk sociālais dienests lems, ka personai pakalpojums nemaz nav nepieciešams.

I.Pikše skaidro, ka diez vai tā varētu notikt, tomēr jāņem vērā, ka katrs gadījums iepriekš ir rūpīgi jāizvērtē.

I.Poudžiunas atkārtoti ierosina iesaistīt pašvaldību policiju pakalpojuma nodrošināšanā, jo pašvaldību policijām ir iespēja nogādāt personu krīzes centrā, kas lauku reģionos varētu būt problemātiski – piemēram, Kolkai tuvākie krīzes centri atrodas Talsos un Ventspilī.

L.Marcinkēviča norāda, ka ne visās pašvaldībās ir izveidota pašvaldības policija.

I.Slokenberga atsaucas uz akciju *Necel roku!*, kura parādījusi, ka mātes mēdz būt divreiz vardarbīgākas par tēviem. Rosina diskusiju par šādas parādības iemesliem un plāniem vardarbības ģimenē mazināšanai.

I.Pikše skaidro, ka pakalpojums būs pieejams gan vīriešiem, gan sievietēm.

I.Slokenberga lūdz sniegt informāciju par konkrētiem pasākumiem, kas sieviešu vardarbību mazinātu.

I.Pikše skaidro, ka pakalpojumu varēs saņemt jebkura persona, kura būs veikusi vardarbīgus aktus, un personai šāds pakalpojums būs pieejams vai nu individuālu konsultāciju, vai nu grupu konsultāciju veidā.

I.Slokenberga jautā, vai pakalpojuma saņemšana vardarbīgajai personai būs jāpieprasa pašai.

I.Pikše skaidro, ka pakalpojumu persona varēs saņemt vai nu pēc savas iniciatīvas, vai nu ar citu mehānismu starpniecību, piemēram, kā līdzdarbības pienākumu sadarbībā ar pašvaldības sociālo dienestu, policiju.

I.Slokenberga pauž neizpratni par to, ka personai būtu jāinformē kāds cits par to, ka pret viņu tiek vērstā vardarbība.

I.Poudžiunas skaidro, ka praksē gadījumos, kad bērnam tiek piešķirts sociālās rehabilitācijas

pakalpojums, speciālisti veic bērna dzīvesvietas apsekošanu un pārrunas ar bērna ģimenes locekļiem, lai noskaidrotu, kura ir bijusi vardarbīgā persona. Vardarbīgajai personai ar pašvaldību atbalstu tiek piešķirts pabalsts psihologa pakalpojumu saņemšanai vai, ja šāda iespēja nepastāv, „apejot likumu”, no bērnam paredzētajām desmit konsultācijām piecas tiek velktas vardarbīgajam vecākam. Līdz ar to arī šobrīd darbs ar varmākām tiek veikts, taču tas, ka būs pieejams atsevišķs pakalpojums tieši varmākām, darbu būtiski atvieglotu.

I.Slokenberga pauž bažas, ka desmit konsultācijās rezultātu nebūs iespējams sasniegt.

I.Poudžiunas skaidro, ka tā tas reizēm var arī būt. Jebkurā gadījumā vienmēr ir iespējas meklēt papildus resursus, piemēram, piesaistot atbalsta personu ģimenē.

I.Pikše informē, ka pakalpojumu mērķis nav pilnībā izslēgt vardarbību, jo ar vienu šādu pasākumu tas nemaz nav iespējams. Sociālās rehabilitācijas pakalpojumi ir tikai viens no mehānismiem, ar kuru palīdzību vardarbības ģimenē izplatību varētu mazināt. Būtiska loma ir arī pašvaldībām, kuras var iesaistīties problēmas risināšanā ar saviem resursiem.

I.Alliks papildina, ka pašvaldībām ir arī pienākums vērtēt iedzīvotāju vajadzības un organizēt atbilstošus pasākumus. Papildus atzīmē, ka šobrīd finansējuma nav arī desmit konsultācijām, bet tiek strādāts, lai pamatotu abu pakalpojuma nepieciešamību un saņemtu pieprasīto finansējumu pakalpojumu ieviešanai.

I.Pikše informē, ka FM norādījusi, ka vienīgie varianti finansējuma piesaistīšanai ir jaunās politikas iniciatīvas vai LM budžeta iekšēja pārdale, kas reāli nav iespējams, jo finansējums ir nepietiekams jau esošajiem pakalpojumiem.

A.Tetere jautā, kad būs sagatavots aktuālais noteikumu projekts.

I.Pilše informē, ka šīs nedēļas laikā projekts jau varētu tikt precizēts un nosūtīts atkārtotai saskaņošanai.

I.Alliks norāda uz nepieciešamību paralēli strādāt ar speciālistu kvalifikācijas celšanu, jo svarīgi nodrošināties ar to, ka speciālisti spēs vardarbību ģimenē atpazīt. Informē, ka nākamajā plānošanas periodā paredzēti 9 milj. EUR sociālā darba speciālistu apmācībām un cita veida kvalifikācijas celšanas pasākumiem. Paredzētais finansējums uz visa Latvijas fona un septiņu gadu griezumā gan ir nepietiekams, jo īpaši tādēļ, ka praksē nereti nākas saskarties ar pašvaldības sociālo dienestu darbinieku neprofesionalitāti. Iespējams, būtu nepieciešams nopietnāk analizēt vardarbības ģimenē cēloņus un strādāt ar to izskaušanu.

I.Slokenberga atkārtoti jautā, kāpēc sievietes ir divreiz vardarbīgākas par vīriešiem.

A.Gaile norāda, ka Komitejas kompetencē nav šādu jautājumu atrisināt, būtu iespējams tikai izvirzīt iespējamās hipotēzes. Problēmas izpētei būtu nepieciešams veikt padziļinātu pētījumu.

I.Alliks atzīmē, ka šāds pētījums būtu ļoti nepieciešams.

I.Poudžiunas ierosina LM sniegt ieteikumus Latvijas Universitātes Psiholoģijas un Pedagoģijas fakultātei par iespējamiem bakalaura un maģistra darbu pētījumu tematiem.

A.Gaile informē, ka līdz šim secināts, ka šādi jautājumi studentus īpaši neuzrunā.

I.Poudžiunas norāda, ka tā varētu būt, jo šobrīd augstskolās studenti tiek virzīti uz vispārēju problēmas izpēti, neiedziļinoties dažādās patoloģijās un cēloņu analizē.

I.Alliks ierosina slēgt diskusiju.

A.Tetere informē, ka RCS Marta ir divi ierosinājumi nākamās sēdes darba kārtībai.

I.Alliks informē, ka Komitejas darbu regulē nolikums¹¹, ar kuru aicina visus atkārtoti iepazīties. Ierosinājumi vienmēr tiek gaidīti, taču nevar apsolīt, ka tie vienmēr tiks iekļauti darba kārtībā. Nākamā sēde tiks organizēta decembrī, visticamāk, ka neilgi pirms Ziemassvētkiem.

I.Poudžiunas ierosina nākamās sēdes darba kārtībā iekļaut jautājumu par jaunajiem sociālās rehabilitācijas pakalpojumiem, lai iepazīstinātu klātesošos ar Ministru kabineta noteikumu projekta tālāku virzību.

I.Alliks pieņem ierosinājumu un informē, ka Komitejas locekļiem informācija par projekta

¹¹ Dzimumu līdztiesības komitejas nolikums. Pieejams šeit: http://www.lm.gov.lv/upload/dzimumu_lidztiesiba/lm_noldzl_kom_100610.pdf (aplūkots 05.10.2014.).

tālāku virzību tiks izsūtīta elektroniski arī pirms nākamās Komitejas sēdes, ja tas tiks pieņemts ātrāk.

I.Slokenberga ierosina izsūtīt materiālus par izskatāmajiem jautājumiem pirms sanāksmes, lai iepriekš varētu ar tiem iepazīties un būtu iespēja sniegt pārstāvētās institūcijas oficiālo viedokli. Atsaucas uz IZM un Latvijas Zinātņu akadēmiju, kur šāda prakse tiek pieņemta.

I.Alliks informē, ka tā jau šobrīd tiek darīts gadījumos, kad tas ir nepieciešams. Norāda, ka ne vienmēr ir iespējams iepriekš sniegt Komitejas locekļiem izsmeļošu informāciju par izskatāmajiem jautājumiem, jo lielākā daļa diskusiju notiek uz vietas.

A.Tetere ierosina nākamās sanāksmes darba kārtībā iekļaut jautājumu par RCS Marta veikto pētījumu par sievietes tēlu internetā un vervēšanas mehānismiem, kā arī par Pamatnostādnes sociālo pakalpojumu attīstībai 2014.-2020.gadam iekļauto pasākumu no 2017.gada nodrošināt sociālās rehabilitācijas pakalpojumus prostitūcijā iesaistītajām personām.

A.Gaile informē, ka nākamajā sanāksmē klātesošie tiks arī detalizētāk informēti par Latvijas Prezidentūras Eiropas Savienības padomē plānotajiem pasākumiem dzimumu līdztiesības jomā.

Nolemj:

pagarināt darba grupas Plānā Dzimumu līdztiesības īstenošanai 2012.-2014.gadam paredzētā 3.3.pasākuma „Izstrādāt rekomendācijas mazāk pārstāvētā dzimuma iesaistīšanā uzņēmējdarbībā saskaņā ar izvērtējumā identificētiem šķēršļiem” īstenošanai mandāta termiņu un līdz ar to arī pasākuma īstenošanas termiņu uz 2015.gada III ceturksni.

Sēdi beidz plkst. 16:05

Komitejas priekšsēdētājs

I.Alliks

Protokolēja

N.Pīlpa

16.10.2014.

N.Pīlpa, 67021669